

ZAWIERZENIE MATCE BOŻEJ JASNOGÓRSKIEJ W ŚRODKACH SPOŁECZNEJ KOMUNIKACJI NA PRZYKŁADZIE „NIEDZIELI”

Postawa zawierzenia stanowi w istocie konglomerat wielu postaw religijnych. Na gruncie semantyki języka polskiego pojęcie „zawierzenie” stanowi synonim terminu „zaufać komuś, oddać się komuś w opiekę, powierzyć komuś swój los, powierzyć komuś coś, przyjmując czyjś autorytet za normę postępowania”¹. Na gruncie religijnym postawa zawierzenia stanowi fundament relacji człowieka do Boga-Stwórcy i Zbawcy. Człowiek bowiem zależy w istnieniu od nieustannie trwającego aktu stwórczego. Bóg nieustannie podtrzymuje świat w istnieniu, dzięki czemu trwa historia świata. Zawierzenie Bogu, przekonanie, że Opatrznościowe współdziałanie Boga nie przerwie się wbrew objawionej woli zbawczej, napawa człowieka poczuciem bezpieczeństwa i ufności do Boga. W praktyce owocuje religijną postawą oddania się Bogu w sakramentalnym akcie chrztu św., który stanowi nadprzyrodzone źródło nowego życia płynącego z Boga i zawierzanego Bogu. W Kościele akt ten ubogaca się kolejnymi łaskami sakramentów, dzięki którym pogłębia się religijna więź człowieka ze Stwórcą i Zbawicielem. Człowiek wierzący, dzięki „sakramentalnemu dialogowi”, zawierza siebie coraz bardziej Bogu. Ta postawa w rzeczywistości oznacza jedyne możliwe zawierzenie – ostateczne i fundamentalne, właściwe relacji z samym Bogiem. Ma ono wymiar religijno-egzystencjalny i angażuje całą osobę ludzką.

Zawierzenie Maryi, Matce Bożej, Matce Wcielonego Słowa, wykracza poza zakres zawierzenia człowieka Ojcu, Synowi i Duchowi Świętemu. Czyni to zawierzenie bardziej konkretnym, bardziej ludzkim, nieomal psychologicznie dotykającym. Oznacza poświęcanie całego życia Bogu przez ścisły związek z Tą, która pozostaje „*semper Mater*”, i dlatego stoi po ludzku bliżej tajemnicy

¹ Por. *Słownik współczesnego języka polskiego*, t. 2, Warszawa 1998, s. 636.

zjednoczenia z Bogiem. Zawierając siebie w dialogu miłości z Maryją, dzięki Jej bliskości, wchodzimy w nowe relacje z Bogiem. Dlatego w odniesieniu do Maryi mówi się o zawierzeniu pośredniczącym, instrumentalnym, czasowym i historycznym.

Mariologia współczesna, naznaczona przełomem nauki Soboru Watykańskiego II, zgodnym z liniami przewodnimi wyznaczonymi w Konstytucji Dogmatycznej o Kościele, odnosi się ostatnio z wielką uwagą do tej formy pobożności. Zawierzenie, a jeszcze bardziej radykalna formuła „*oddania się Maryi w niewolę za wolność Kościoła*”, po początkowych głosach krytyki i rezerwy, w ostatnich latach zyskuje coraz większą popularność. Dzieje się tak między innymi za sprawą środków społecznego komunikowania myśli. W Polsce swe miejsce w tym dziele ma także tygodnik katolicki „Niedziela”. Promuje on postawę zawierzenia odpowiednio do jej teologicznego znaczenia.

Chcąc więc poznać miejsce zawierzenia w profilu publicystycznym Niedzieli, należy najpierw nakreślić istotne rysy teologii zawierzenia, tak jak je pojmuje Magisterium Ecclesiae, zwłaszcza w nauczaniu papieży posoborowych oraz odpowiednio do stanowisk autorytetów teologicznych. Uczynimy to w aspekcie dialogu, wydobywając te elementy zawierzenia, które harmonizują z teologią komunikacji. W tym bowiem obszarze można słusznie upatrywać teologicznych podstaw dla zaangażowania konkretnych mediów, w tym także „Niedzieli”, w dzieło indywidualnego i społecznego zawierzenia.

Na tej podstawie będzie można też wskazać na specyfikę zaangażowania się „Niedzieli” w promowanie i kultywowanie postawy zawierzenia Maryi, zwłaszcza w tajemnicy Jej Sanktuarium Jasnogórskiego. Tak pomyślane studium wykaże organiczne związki Niedzieli i Jasnej Góry w miejscu o wielkim znaczeniu dla budowania tożsamości religijnej i narodowej Polaków – mianowicie w świadomym włączeniu się „Niedzieli” w wielkie dzieło prymasów: Augusta kard. Hlonda i Stefana kard. Wyszyńskiego², którzy w pobożności maryjnej, radykalnie praktykowanej aż po zawierzenie siebie, a nawet oddanie w niewolę Maryi widzieli szansę uratowania Kościoła w Polsce i umacniania tożsamości narodowej.

Teologiczny paradygmat maryjnego dialogu w kontekście zawierzenia Bogu

Traktowanie tajemnicy Maryi jako paradygmatu dla życia chrześcijańskiego i teologii współczesnej zawdzięczamy R. Laurentin, który pierwszy wprowadził to ujęcie do mariologii posoborowej. Uważa on mianowicie, że Maryja stanowi wzorzec objawiający człowiekowi tajemnicę jego chrześcijańskiego powołania. Życie i osoba Maryi rzucają światło na wyjaśnienie tajemnicy życia ludzkiego.

² K. Gózdź, *Eklezjologia prymasa Stefana Wyszyńskiego*, Roczniki Teologiczne, 49 (2002), nr 2, s. 21-23.

Czyni z niego przestrzeń dialogu Bosko-ludzkiego, którego kluczowym momentem w życiu Maryi stał się dialog Zwiastowania. W wydarzeniu zrodzonym z Boskich pytań i ludzkich odpowiedzi zrodziła się postawa absolutnego zawierzenia Bogu, nawet wbrew oczywistym prawom istnienia. Maryja w tej scenie stanowi rzeczywisty paradygmat zawierzenia dialogalnego – komunikat słowny przeraża się w wydarzenie Wcielenia – kluczowe dla ekonomii zbawczej.

Zwiastowanie Maryi jest więc modelem wzorczym dla postawy dialogu zawierzenia, do którego wezwany zostaje chrześcijanina w momencie chrztu. To moment, w którym dokonuje się zamieszkanie Boga w duszy chrześcijanina, przez łaskę. Zamieszkanie Boga w duszy wyzwala potrzebę nieustannego zawierzenia Trójcy Świętej – bezpiecznego trwania w Ojcu, Synu i Duchu Świętym, aby w perspektywie eschatologicznej mogło spełnić się to, co w biografii osoby jest jedynie zapowiedzią, znakiem i wyobrażeniem przyszłej doskonałości.

Świadomość tego dialogalnego zawierzenia zrodzonego ze Zwiastowania i z chrztu, winna być nieustannie podtrzymywana i rozwijana na miarę historycznego rozwoju człowieka. Ten proces przebiega w drodze komunikacji katechizującej. Kluczem i ułatwieniem zrozumienia treści tego dialogu ustawicznego zawierzenia staje się Maryja. Laurentin stwierdza radykalnie: „*Kto nie zna Maryi, nie jest w stanie zrozumieć ani tajemnicy Boga, ani nie rozumie ludzi, którzy go otaczają. Kto traci perspektywę maryjną rozumienia świata ten traci zmysł antropologiczny i teologiczny chrześcijaństwa*”³.

Intuicja teologiczna Laurentina znajduje swe oparcie w stwierdzeniach encykliki św. Piusa X *Ad diem illum* z 11 lutego 1904 r., w której Ojciec Święty stwierdzał m.in., że kontemplacja i poznawanie Maryi wzmacnia wiarę i ożywia nadzieję chrześcijańską. W encyklice tej podkreślony został wewnętrzny związek tajemnicy Zwiastowania-Wcielenia z przedmiotem naszej nadziei. Zawierzenie tej nadziei oznacza więc zarazem przyjęcie z rąk Maryi nie tylko daru Jej Syna ale także wysłużonego przezeń daru nadziei życia wiecznego⁴. Konsekwentnie więc, odrzucenie Maryi jako drogi ku Chrystusowi oznacza utratę świadomości antropologicznej i chrystologicznego sensu dziejów zbawienia.

Na takie skutki braku postawy zawierzenia zwrócił uwagę Jan Paweł II, gdy 8 października 2000 r. na Placu św. Piotra, kończąc X Synod Biskupów, wraz z nimi dokonał zawierzenia nowego tysiąclecia Matce Bożej Fatimskiej. Wyznał wówczas m.in.: „*Matko, pragniemy zabrać Cię do siebie jak apostoł Jan, aby uczyć się od Ciebie naśladować Twego Syna... Stajemy tutaj przed Tobą, aby zawierzyć Twej macierzyńskiej opiece samych siebie, Kościoł i cały świat. Proś za nami Twego umiłowanego Syna, aby udzielił nam obficie Ducha Świętego, Ducha prawdy, który jest Dawcą życia. Przyjmij Go dla nas i z nami...*”⁵ W akcie papieskiego zawierzenia dochodzi

³ R. Laurentin, *Le chapitre 'De Beata Virgine' devant les exigences de la renovation conciliaire*, *Ephemerides Mariologicae*, 16 (1966), fasc. 1 s. 5-32.

⁴ Pius X, *Ad diem illum*, AAS 1904, nr 2.

⁵ Tekst polski, [www: free. Polbox.pl/p/parpust/akt_zaw.htm](http://www.free.Polbox.pl/p/parpust/akt_zaw.htm) (20.05.2004).

do głosu eklezjologiczny postulat maryjnego przewodzenia Ludowi Bożemu na drogach historii zbawienia. Odpowiada to nowej wizji mariologii, którą ubogaca swym nauczaniem Ojciec Święty. Istotnym rysem tej proeklezyjnej mariologii jest z pewnością postawa zawierzenia. Bazuje ona na tradycyjnej nauce Magisterium w tym zakresie. Jak wiadomo, jej kolejnymi etapami były:

1. Protochrześcijańskie postawy oddania się w opiekę Maryi, czego wymownym dowodem jest najstarsza modlitwa maryjna nie podzielonego Kościoła, rozpoczynająca się od słów: *Pod Twoją obronę*.
2. Kolejnym etapem idei zawierzania Maryi jest pochodzący z V w. *Hymn św. Cyryla Aleksandryjskiego* (zm. 444 r.) z 444 r., powstały z inspiracji orzeczeń dogmatycznych Soboru Konstantynopolskiego I (381 r.)⁶ i Soboru Efezkiego (431 r.)⁷.
3. Św. Odilon (962-1049) pozostając pod wpływem św. Ildefonsa z Toledo (IV w.) stał się propagatorem oddawania się Maryi w posługę. Modlił się słowami: *„Przyjmij mnie w służbę, Maryjo. Od dziś uważam się za Twego sługę po wszystkie wieki wieków”*⁸.
4. Hymn św. Bernarda z Clairvaux (1091-1153), *Wspomnij, o łaskawa Panno Maryjo*.
5. Zawierzenie z pozycji niegodności wobec Maryi pojawia się z pismami mistyczki Marii Magdaleny de Pazzi (1556-1607).

W tym samym czasie na gruncie polskiej pobożności maryjnej odnotować należy ton ślubów króla Jana Kazimierza. W akcie ofiarowania Maryi dokonanym 1 kwietnia 1656 r. król wyznawał Maryi: *„A ponieważ nadzwyczajnymi dobrodziejstwami Twymi zniewolony pałam wraz z narodem moim nowym, a żarliwym pragnieniem poświęcenia się Twojej służbie, przyrzekam przeto, tak moim, jak senatorów i ludów moich imieniem, Tobie i Twojemu Synowi, Panu naszemu Jezusowi Chrystusowi, że po wszystkich ziemiach Królestwa mojego cześć i nabożeństwo ku Tobie rozszerzać będę”*⁹.

6. Na gruncie duchowości jezuickiej w Polsce ideę służby aż po niewolę maryjną propagował Jan Chomętowski SJ (1595-1641). Jego dzieło, stanowiące przepracowany tekst F. S. Fenickiego *Pętka P. Maryey albo sposób oddawania się Błogostawionej Pannie Marii za sługę i niewolnika*¹⁰, podaje zasady ascetyczne kultywowania postawy zawierzenia, a przy tym pozostaje w zgodzie z religijną kulturą narodową. Kontynuuje w ten sposób tradycję zaakcentowaną ślubami Jana Kazimierza. Dodatkowo posiada ono liczące się walory literackie¹¹.

⁶ Mansi, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, Florentiae 1759, t. III 565 A; D 85-86; BF IX 10.

⁷ *Ibidem*, t. IV 1138; D 111a; BF 80a.

⁸ Cyt. za: R. Pannet, *Maryja w Kościele i świecie*, przekł. A. Liduchowska, Kraków 1995, s. 111.

⁹ Tekst za: *Liturgia godzin*, Poznań 1984, t. 2, s. 1390.

¹⁰ Dzieło wydane w Lublinie w 1632 r. stanowiło prekursorski rys duchowości maryjnej. Zob. na ten temat: J. Wichrowicz, *Encyklopedia Kościelna*, t. 3, kol. 216.

¹¹ Pisali na ten temat S. Załęski, *Jezuici w Polsce*, t. 2, Lwów, s. 690-691; M. Wiszniewski,

7. W literaturze mariologicznej klasykiem duchowości zawierzenia pozostaje św. Ludwik Grignon de Monfort (1673-1716) ze swoim dziełem: *Traktat o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny*. O dziele tym Paweł VI powiedział: „Z Grignonem de Monfort i przy jego pomocy zachowacie zawsze trzeźwą pobożność maryjną”¹². Dowodem takiej formacji jest maryjna droga Karola Wojtyły, który, jak sam wyznaje, ukształtował swą pobożność na lekturze tego traktatu¹³. Już jako Papież wniesie do maryjnej pobożności zawierzenia nowe elementy. Są to m.in.: przedłużenie celowości zawierzenia z Maryi ku Bogu, przez co sam akt zawierzenia pozostaje w istocie aktem opartym na aspekcie trynitarnym życia chrześcijańskiego. Staje się przez to aktem pneumatologicznym i chrystologicznym – zawierzenie bowiem, według Jana Pawła II, dokonuje się *in Christo* oraz *in Spiritu Sancto*.
8. Specyficznie polskim akcentem teologii zawierzenia stało się ofiarowanie Maryi w niewolę za wolność Kościoła w Polsce. Ideę tak radykalnego ofiarowania formułował episkopat pod przewodnictwem Stefana kard. Wyszyńskiego. Jego własny akt „oddania się w całkowitą niewolę” Maryi, dokonany podczas nocy więziennej 8 grudnia 1953 r.¹⁴, posłużył jako wzór do uzasadnienia i dokonania tego aktu na Jasnej Górze 3 maja 1966 r. Jak przypominały o tym przedstawicielki Instytutu Świeckiego Pomocnic Maryi Jasnogórskiej Matki Kościoła¹⁵ podczas sesji naukowej na Jasnej Górze 8 grudnia 2003 r., Prymas Tysiąclecia żył tym aktem przez cały czas, przekonany, że wpisuje się on w teologię narodową hymnu *Bogurodzica*, w śluby Jana Kazimierza, śluby kard. Dalbora z 1920 r., w Akt poświęcenia narodu Polskiego dokonany 8 września 1946 r. przez episkopat wraz z kard. Augustem Hlondem i wreszcie w akt Jasnogórskich Ślubów Narodu z 26 sierpnia 1956 r. Wszystko zaś po to, by oddać się w niewolę Maryi i tą drogą zapewnić zachowanie skarbu wiary. Podczas wspomnianej sesji miałem okazję wyrazić swoje przekonanie, że „ten akt oddania się Niepokalanej tłumaczy maryjną drogę, jaką obrał Prymas Polski do

Historia literatury polskiej, Kraków 1857, s. 222; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy w latach 1564-1995*, oprac. L. Grzebień SJ, t. 1, Kraków, s. 923.

¹² Cyt. za: *Traktat o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny*, Rosta (Turyn) 1982, s. II.

¹³ Jako metropolita krakowski przemawiał 9 maja 1968 r. podczas nawiedzenia obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w Borku Fałęckim w Krakowie. Wyznał wówczas: „Zawsze kiedy przejeżdżałem obok tej fabryki, zwłaszcza obok kotłowni w tej fabryce, przypomina mi się moja droga życiowa i decydujące momenty mojego życia. Wówczas staje mi przed oczyma mała książeczka w niebieskiej okładce. Jako robotnik Solvayu brałem ją ze sobą wraz z kromką chleba na popołudniową lub nocną zmiangę... często tę książeczkę czytałem. Nosiła tytuł: *Traktat o doskonałym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny. Z tej książeczki nauczyłem się, co to właściwie jest nabożeństwo do Matki Bożej*”. Cyt. za: s. III.

¹⁴ S. Wyszyński, *Zapiski więzienne*, Paryż 1982.

¹⁵ Sprawę referowały wówczas Anna Rastawicka i Janina Michalska. Zob. Cz. Ryszka, *Od Aktu Oddania do wielkich zawierzeń*, Niedziela, (51) 2003.

*realizowania w swoim osobistym życiu i w życiu duszpasterstwa polskiego. To była owa maryjna linia, zasadzająca się na słowach 'Wszystko postawiłem na Maryję'*¹⁶.

Z przedstawionej perspektywy teologicznej zawierzenia wypływają konkretne wnioski, zwłaszcza dla ukazania jego dialogicznego charakteru. Zawierzenie jest więc aktem Bosko-ludzkiego dialogu, na wzór Maryi, wraz z Maryją i przez Maryję. Zawsze zachowuje ono swój teocentryczny charakter, dający się skonkretyzować w perspektywie relacji Bóg Ojciec-Maryja¹⁷. Dla Kościoła w Polsce oznacza uświadomioną i wybraną maryjną drogę duszpasterstwa¹⁸. W tych obszarach dialogalnego zawierzenia istnieją punkty styczne z teologią komunikacji, realizowaną w praktyce duszpasterskiej, m.in. przez kościelne środki społecznej komunikacji myśli.

Paradygmat komunikacji społecznej w kontekście zawierzenia Maryi

Maryja – Matka Słowa, ukazuje model doskonałego włączenia się w dialog Objawienia („objawił Mi wielkie rzeczy, który možny jest i święte imię Jego”) i w dialog w ramach ekonomii zbawienia („stała pod Krzyżem Matka Jego”). Obie sceny – Zwiastowania i Ukrzyżowania – spinają, jak klamry, przestrzeń dialogu, komunikacji, wypełnioną tajemnicą Wcielenia i Głoszenia Królestwa Bożego. To dialog światła, które promieniuje z łona Maryi brzemiennego Wcielonym Słowem i spod Krzyża, skąd rozlewają się łaski odkupienia, zmywające, oczyszczające i jaśniejące mocami uświęcenia. O ile Boski wzorzec komunikacji zawarty w perychorezie trynitarnej¹⁹ jest zbyt odległy od możliwości ludzkich, o tyle Maryja – Dziewica-Matka ujawnia w tajemnicy Kościoła ten rodzaj komunikacji, jaki możliwy staje się dla człowieka. Bóg bowiem „potrzebuje” ludzkiego języka, by objawić „ponad”-ludzkie sprawy, do których pragnie włączyć każdego człowieka. „Potrzebuje” ludzkiej kultury – tej wysokiej, na szczytach duszy ludzkiej i tej

¹⁶ Cyt. za: *ibidem*.

¹⁷ Zob. więcej na ten temat w pracach monograficznych kwartalnika „Salvatoris Mater” 1 (1999), zwł. S. Gręś, *Współpraca Maryi z Bogiem Ojcem w dziele zbawienia*, s. 132-140; J. Lekan, *Macierzyństwo duchowe Maryi w zbawczym planie Ojca*, s. 158-176; W. Wołyniec, *Maryja Oblubienica Ojca według M.J. Scheebena*, s. 229-238.

¹⁸ Szerokie omówienie zagadnienia podał m.in. abp S. Nowak, *Polska droga maryjna*, *Salvatoris Mater*, 1 (1999), s. 307-324.

¹⁹ Zob. rozwinięcie tego paradygmatu komunikowania wewnątrztrynitarne w instrukcji Papieskiej Rady ds. Środków Przekazu *Communio et progressio* nr 8 „Zgodnie z wiarą chrześcijańską, owa jedność ludzi, stanowiąca ostateczny cel wszelkiego przekazu, znajduje swe źródło i niejako wzorzec w największej tajemnicy wieczystej jedności życia Trójcy Przenajświętszej Ojca, Syna i Ducha Świętego”. *Kościół o środkach komunikowania myśli*, oprac. J. Góral, K. Klauza, Częstochowa 1997, s. 125, „Biblioteka Niedzieli” t. 54. Dalsze cytaty dokumentów *Magisterium nt. komunikowania społecznego* za tym wydaniem.

masowej – obejmującej możliwie najszersze kręgi rodziny ludzkiej. Współczesna teologia komunikacji podejmuje zwłaszcza dialogalny charakter relacji nadawca-odbiorca i podkreśla w nim istotny aspekt, jakim jest wzajemne zawierzenie podmiotów komunikowania. W tym duchu wypowiada się instrukcja Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu *Aetatis novae* z 22 lutego 1992 r. Nawiązując do *Communio et progressio*, dokument ten stwierdza, że „komunikowanie to coś więcej niż samo przekazywanie idei czy wyrażanie uczuć, to przede wszystkim dawanie siebie w miłości²⁰. W tym sensie społeczny przekaz stanowi odzwierciedlenie kościelnej wspólnoty i może przyczynić się do jej kształtowania”²¹. Komunikowanie więc ze swej istoty stanowi proces eklezjotwórczy, oparty na postawie zawierzenia autorytetowi nauczania i szafarstwa łaski w sakramentach²². Komunikowanie treści zawsze wytwarza wspólnotę. Nawet gdyby chodziło o świecką wspólnotę nadawcy i odbiorcy, bowiem zasada: „Od komunikowania do komunii” – odsłania z natury rzeczy niezwykle możliwości integracyjne – wokół informacji, idei, przeżycia, uczucia itp. Zasada ta sprawdza się także w przypadku komunikowania duszpasterskiego. Nawet wtedy, gdy w treści takiego „przekazu” nie pojawia się nawet jedno słowo religijne, wytwarza się wspólnota nadawcy i odbiorcy. W tej wspólnocie nadawca zawiera swe słowo (obraz) odbiorcy, a odbiorca oddaje swe posłuszeństwo rozumowi, woli i uczuciu nadawcy. Tak dokonywało się przecież Boże Objawienie. Bóg zawierał człowiekowi swe słowa o Sobie, aby wytworzyć wspólnotę rozumu i serca z człowiekiem. Tak dokonywało się zawierzenie Słowa Wcielonego Maryi w tajemnicy Zwiastowania. Tak samo Bóg nieustannie, osobiście zawiera się każdemu człowiekowi.

W tym procesie Boskiego zawierzenia uczestniczy Kościół ze swą posługą Słowa. Na przestrzeni dziejów wykształcił wiele metod komunikowania słowa o Bogu stwarzającym i zbawiającym. Znalazły się tu m.in.: żywe słowo przepowiadania homiletycznego, katecheza, słowo sakramentu towarzyszące jego materii. W ostatnich stuleciach stało się takim także słowo komunikacji społecznej przy pomocy prasy, radia, filmu, telewizji²³ oraz internetu. Sytuacja mediów światowych wywiera oczywiście wpływ na media włączone w programy pastoralne wspólnot chrześcijańskich. Bez względu na wyznanie – zarówno katolicyzm,

²⁰ *Communio et progressio*, 11.

²¹ *Aetatis novae*, 6.

²² Na temat eklezjogenezy poprzez komunikowanie społeczne zob.: K. Klauza, *Eklezjogenetyczna funkcja środków społecznego przekazu*, [w:] J. Chrapek (red.), *Kościół a środki społecznego przekazu*, CSMA, Warszawa 1990, s. 160-171; tenże: *Język dialogu*, Mikrus Dziennikarski, 4 (1997), s. 31-40.

²³ Cztery podstawowe kanały komunikacji społecznej: prasa, film, radio i telewizja wraz z technikami skojarzonymi (np. zapis płytowy, magnetofonowy, technika video, DVD) stanowiły osnowę wypowiedzi Kościoła do promulgowania instrukcji *Aetatis novae* w 1992 r. Radykalna zmiana polegająca na usankcjonowaniu internetu nastąpiła w 2002 r., kiedy *Magisterium* uznało jako piąty kanał internet. Stało się to za sprawą dwu instrukcji: *Etyka w internecie* oraz *Kościół a internet*.

protestantyzm, jak i prawosławie stają wobec wyzwań dyktowanych przez współczesne społeczeństwo informacyjne. Chrześcijaństwo w swych podstawowych wyznaniach staje wobec ekumenicznego wyzwania do dialogu między sobą i razem z sobą wobec środków komunikacji społecznej. Podstawowym wymogiem tego dialogu staje się właśnie postawa wzajemnego zawierzenia, którego z powodzeniem mogą się uczyć w szkole Maryi. Dlatego „maryjne” media eklezjalne są tak ważne dla kształtowania postaw dialogu i zachowania najbardziej istotnych wartości antropologicznych w życiu indywidualnym i społecznym. Mówiąc po prostu – maryjna szkoła zawierzenia z powodu obecności w mediach masowych wymaga zawierzenia międzywyznaniowego. Dotyczy to m.in. nowych rozwiązań organizacyjnych w ewangelizacyjnym funkcjonowaniu prasy, radia, telewizji oraz internetu w ramach jednej medialnej kultury religijnej. Wysoki próg ekonomiczny obecności w tej sferze sprawia, że omawiane tu zagadnienia dotyczą najsilniejszych mediów kościelnych. Tylko bowiem w tej grupie redakcji uświadomiona jest istota przemian, kierunek zmian i szansa na podejmowanie inicjatyw i programów integrujących różne typy mediów w celach misyjnych i katechetycznych. Tu także znajdują się proporcjonalne do wyzwań środki dla reagowania na coraz poważniejsze wyzwania współczesnego społeczeństwa informatycznego²⁴.

O właściwej postawie przygotowującej do medialnego wzajemnego zawierzenia na gruncie głoszenia Królestwa Bożego i budowania go wraz z Maryją w duszach ludzkich mówi szczegółowo instrukcja z 2002 r.: *Kościół a internet*, gdy stwierdza: „*Konieczna jest roztropność, aby jasno widzieć implikacje – potencjał dobra i zła... Potrzebna jest sprawiedliwość... i praca na rzecz zmniejszenia [...] luki między tymi, którzy w dzisiejszym świecie są bogaci w informacje, a informacyjnie biednymi [...] Konieczne jest męstwo i odwaga. Oznacza to opowiadanie się za prawdą, a przeciw relatywizmowi religijnemu i moralnemu, za altruizmem i hojnością a przeciw indywidualistycznemu konsumpcjonizmowi, za przyzwoitością a przeciw zmysłowości i grzechowi. [...] przypominamy, że Chrystus jest 'doskonałym przekazicielem' – normą i wzorcem dla kościelnego nastawienia do komunikacji, a także jest treścią, którą Kościół jest zobowiązany przekazywać*”²⁵. W Kościele zaś nikt bardziej niż Maryja nie jest pedagogiem komunikowania poprzez postawę zawierzenia. Dlatego możemy uznać maryjny kształt zawierzenia eklezjalny paradygmat komunikacji. W tym sensie uprzywilejowaną pozycję zajmują w Kościele polskim te media zaangażowane w duszpasterstwo, które są „*blisko Maryi*”. Pośród nich jest tygodnik „Niedziela”.

²⁴ Dlatego m.in. w aneksie do instrukcji *Aetatis novae* znalazły się wskazania odnośnie do metodyki przygotowania programów duszpasterskich. Zob na ten temat materiały sesji *Konwersatorium Aetatis novae* działającej przy redakcji Niedzieli od 1992 r. Sesja miała miejsce w Wyższym Seminarium Duchownym w Częstochowie we wrześniu 1997 r. Materiały ukazały się w ramach serii „Zeszyty Niedzieli” nr 7, *Prasa katolicka między ekonomią a duszpasterstwem*, Częstochowa 1997.

²⁵ *Kościół a internet*, 12

Zawierzenie Maryi w praktyce „Niedzieli”

Zarysowany powyżej program wykorzystania teologii komunikacji do formowania postaw wiary, a zwłaszcza postawy zawierzenia nieustannie towarzyszy linii programowej „Niedziela”. Co więcej, pracę wszystkich wyspecjalizowanych struktur „Niedziela” motywuje pragnienie, by postawa zawierzenia maryjnego (a przez Maryję – Bogu) stanowiła „*proprium*” tej instytucji. Z zawierzenia Maryi dokumentowanego znakiem firmowym pisma – zmodyfikowanym wizerunkiem Ikony Jasnogórskiej – „Niedziela” czyni swój program publicystyczny. Pozostaje przy tym pismem otwartym na ekumeniczny dialog, na poszukiwanie takich elementów chrześcijańskiej infosfery i ikonosfery, które ukazują, a zarazem budują świadomość kościelną. Odpowiada to doborowi poszczególnych gatunków prasoznawczych. I tak w bogatej sferze dokumentacyjnej na stałe swą preferencję zyskują wydarzenia maryjnego programu duszpasterskiego, w tym na bieżąco dokumentowane jest życie sanktuarium na Jasnej Górze i innych. Opracowanie tego materiału wymaga ustawicznego doskonalenia cotygodniowych „zawierzeń” redakcyjnych, które zacieśniają więzi redakcji ze stróżami palladium narodowego. W ramach tej funkcji dokumentacyjnej drukowane są relacje Biura Prasowego Jasnej Góry z bieżących wydarzeń jasnogórskich oraz artykuły paulinów: o. dr. Jana Pacha, o. prof. Zachariasza Jabłońskiego, o. dr. Józefa Płatka, o. dr. Jerzego Tomzińskiego, o. Stanisława Rudzińskiego, o. dr. Eustachego Rakoczego, a także okolicznościowe wywiady i słowa skierowane do pielgrzymów przez generała Zakonu Paulinów – o. Izydora Matuszewskiego oraz przeora Jasnej Góry – o. Mariana Lubelskiego.

W sferze formacyjnej redakcja kształtuje postawę zawierzenia w obszarze pogłębiania wiedzy religijnej z zakresu współczesnej mariologii. Udostępnia więc swe łamy na artykuły problemowe, omówienia inicjatyw naukowych, relacjonuje etapy maryjnej drogi Kościoła w Polsce, daje miejsce dla propagowania kultury słowa i sztuk plastycznych związanych z maryjną inspiracją. To na łamach „Niedziela”, pojawiły się po raz pierwszy maryjne zamyślenia ks. Tymoteusza (*Matka mojego Pana przyszła do mnie; Synu, oto Matka Twoja, Zdrowaś Maryja, Ślicznaś, pięknaś i przyjemnaś*). Na łamach „Niedziela” wierni mogli jeszcze raz powrócić do wielkich homilii narodowych. Z kart „Niedziela” w roku jubileuszowym 2000 zwracał się do polskich pielgrzymów Przeor Jasnej Góry, a potem Generał Zakonu Paulinów – o. Izydor Matuszewski, przypominając m.in.: *„W okresie totalitaryzmu do wielkiej modlitwy wzywał sługa Boży, Stefan kard. Wyszyński. Była to modlitwa narodu, promieniująca z Jasnej Góry i na niej się głównie koncentrująca”*. To ważne stwierdzenie, bowiem słowami Prymasa Tysiąclecia przypomniana została podstawowa prawda o maryjnej drodze narodu, przebiegającej właśnie przez Jasną Górę. *„W tamtych czasach – jak pisał w 'Niedzieli' w odezwie o. Izydor Matuszewski – ta modlitwa pomogła obronić naszą wolność”*. Czy roztropne wydają się dzisiaj eksperymenty w poszukiwaniu dróg dla maryjnej pobożności zawierzenia, skoro wieki sprawdziły skuteczność tego właśnie „tronu łaski”, polskiej Kany i Wieczernika Kościoła polskiego?

Zawierzeniu maryjnemu „Niedziela” pomaga, publikując teksty papieskich encyklik i innych dokumentów papieskiego nauczania. To w Bibliotece Niedzieli polska mariologia zyskała pomoc w postaci papieskich katechez maryjnych tłumaczonych przez paulina – o. dr. Jana Pacha. W sieci internetowej Niedzieli obecne są teksty encyklik papieskich, a ich omówienia często drukowane są na stronach publicystycznych tygodnika. Tu także podejmowane są nowe inicjatywy pastoralne, którym „Niedziela” *suum nomen dat*. Tak było choćby z apelem s. Zdzisława Peszkowskiego w intencji nawrócenia Rosji i przyjazdu Ojca Świętego do Moskwy. Duszpasterz Rodzin Katyńskich, a zarazem człowiek katyńskiego zawierzenia Maryi, modlił się w tym apelu słowami: „*U stóp Twoich Niepokalanych składamy wszystkie dramatyczne doświadczenia, straszliwe zbrodnie i akty ludobójstwa. Pamiętamy i nie zapominamy, ale w imię Syna Twego – przebaczamy!*” To konkretny przykład pedagogii narodu w obszarze postaw maryjnego zawierzenia – nieustannie trwającej Golgoty z krzyżowanym Chrystusem, który utożsamił się z najślabszymi.

Inną, podobną inicjatywą narodowego formowania postawy zawierzenia za pośrednictwem „Niedziela” stała się publikacja *Odezwy do Rycerstwa Niepokalanej* w Polsce. Zapisano w niej pełne dynamizmu wezwanie św. Maksymiliana Marii Kolbego. Jego zdaniem, po ogłoszeniu dogmatu o Niepokalanym Poczęciu „*otwiera się druga karta naszej historii, mianowicie zasianie tej prawdy w sercach wszystkich, którzy są i będą aż do skończenia wieków, i opieka nad wzrostem i owocami świętości*”²⁶. Ów apel nagłośniony przez ogólnopolską „Niedzielę” na początku 2004 r. – Roku Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny – jest ustawicznie uzupełniany odpowiednimi publikacjami interpretującymi sam dogmat w sferze rozumowej jak i wskazaniem co do życia tym dogmatem na co dzień. Jednym z nich jest modlitwa zawierzenia, jak choćby drukowana w przededniu Roku Jubileuszowego, w nakładzie blisko 300 tys. *Nowenna do Matki Bożej Jasnogórskiej na uroczystość Niepokalanego Poczęcia AD 1999 u Jej stóp przez czytelnika 'Niedzieli'*” złożona²⁷.

Ten modlitewny nurt formacji postawy zawierzenia wypada zakończyć ponawianymi corocznie Aktami Zawierzenia „Niedziela” Matce Bożej Jasnogórskiej. Praktyka tych zawierzeń rozpoczęła się wraz z pielgrzymkami ludzi związanych z „Niedzielą” na Jasną Górę. Od 1999 r. Akt Zawierzenia sprowadza ludzi słowa drukowanego przed oblicze Matki Słowa. Płyną wtedy słowa: „*U Twych stóp składamy dzieło Tygodnika Katolickiego 'Niedziela'.* Zawierzamy Ci redaktorów, dziennikarzy, drukarzy, kolporterów, pracowników różnych działów pisma oraz czytelników w Polsce i na całym świecie. Błogosław ze Wzgórza Jasnogórskiego naszym wysiłkom, abyśmy byli wiernymi świadkami Chrystusa i przez szpalty 'Niedzieli' oraz przez jej obecność w radiu, telewizji a także w internecie prowadzili do spotkania między ludźmi w wierze, nadziei, miłości i prawdzie... Przyjmij naszą służbę słowu i zanieś wszystko, co Niedzielę stanowi, przed oblicze Boga w Trójcy Świętej Jedynego”.

²⁶ Niedziela, (1) 2004.

²⁷ Niedziela, (49) 1999.

„Niedziela” czyni tak, bo ma świadomość bogatej teologii zawierzenia, jej redaktorzy znają i sami praktykują wskazania teologii komunikowania społecznego, tak jak je formułowali wybitni polscy i światowi mariologowie i teologowie komunikowania. Czynią tak, bo chcą pozostać wierni nauczaniu Ojca Świętego – mistrza zawierzenia w duchu „*Totus Tuus*” i nauczaniu *Magisterium Ecclesiae*. „Niedziela” zawiera się Maryi, by za Jej przyczyną Bóg mógł uzupełnić łaską to, czego nie dostaje ludzkim wysiłkom w dziele tej niezwykle złożonej i trudnej Tajemnicy Światła – głoszenia Królestwa Bożego słowem i obrazem, głoszenia na dachach świata i przez świadectwo szczerego i głębokiego zawierzenia Królowej Polski – Pani Jasnogórskiej.

ENTRUSTMENT TO THE VIRGIN MARY OF JASNA GÓRA IN THE MEDIA.

CASE OF THE NIEDZIELA WEEKLY

SUMMARY

The paper begins with a broad analysis of the concept of ‘entrustment’. On religious grounds the attitude of entrustment constitutes the foundation of the relationship between man and God. In practice this means giving oneself to God in a sacramental act of Baptism that provides a supernatural source of new life stemming from and entrusted to God. This act would be reinforced with grace from subsequent sacraments strengthening the religious bond with the Creator and Saviour. The entrustment to the Virgin Mary goes beyond the scope of the entrustment of a man to the Father, the Son and the Holy Spirit. In this way the entrustment becomes more concrete, almost mentally tangible. By entrusting oneself in the dialogue of love with Mary one enters a new relationship with God. Hence, with regards to the Mother of God one can talk about an intermediary, instrumental, temporary or historical entrustment.

The paper outlines the main features of the entrustment theology in the meaning of *Magisterium Ecclesiae*, especially according to the post-Vaticanum II Papal teaching, and in the meaning of established theological authorities. This is done in the context of a dialogue, taking into account those components of the entrustment that harmonise with the theology of social communication. The paper relates here to uttered words of homilies, catechesis and sacraments, also as reported in the press, radio, film, TV and on the Internet.

In the latter area the paper outlines the involvement of particular media, including the *Niedziela* Catholic weekly, in the individual and community entrustment through building religious attitudes and through an involvement in the ministry leading the way to God through the cult of the Virgin Mary.

Translated by Paweł Pilch

